

การจัดการเครือข่ายสหกิจศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา
เพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงาน

Cooperative Education Network Management of Higher Education Institutions
to Prepare the Workforce

ณัฐ ตั้งปรีชาพาณิชย์¹, อำนวย บุญรัตน์มตรี² และ วาสุกาญจน์ งามโฉม³

Nut Thangpreecharparnich¹, Amnuay Boonratmaitree² and Wasukarn Ngamchom³

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2,3}

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand^{1,2,3}

Corresponding Author, E-mail: ¹nuth.tha@rmutr.ac.th

Retrieved 31-07-2023; Revised 14-11-2023; Accepted 04-04-2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านเครือข่ายของสถานประกอบการและสถาบันอุดมศึกษาในการจัดการสหกิจศึกษา 2) เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเครือข่ายสถานประกอบการในการจัดเตรียมความพร้อมของแรงงาน และ 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถาบันอุดมศึกษา รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แนวคิดการจัดการเครือข่ายเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัยประกอบด้วยสองกลุ่มพื้นที่คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 6 แห่งและสถานประกอบการ กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรในสถาบันการศึกษาและบุคลากรในสถานประกอบการจำนวน 28 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มีปัญหาการไม่ดำเนินการตามมาตรฐานสหกิจศึกษาเพราะภาคีเครือข่ายต่างขาดความรู้ ความเข้าใจ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เครือข่ายควรพัฒนาระบบการก่อรูปและการใช้ประโยชน์เครือข่ายสหกิจศึกษา ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สถานประกอบการและสถาบันอุดมศึกษาต้องผลักดันนโยบายทางคุณธรรม จริยธรรม เพื่อการจัดการเครือข่ายสหกิจศึกษาที่มีคุณภาพ การวิจัยพบประเด็นสำคัญในการเตรียมความพร้อมแรงงานให้มีสมรรถนะที่สูง แรงงานต้องได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ผ่านการจัดการเครือข่ายที่ตระหนักถึง การใช้ประโยชน์ของเครือข่ายมีการส่งเสริมและผลักดันจากรัฐบาลในการบังคับใช้มาตรฐานสหกิจศึกษา

คำสำคัญ: การจัดการเครือข่ายสหกิจศึกษา; สถาบันอุดมศึกษา; สมรรถนะแรงงาน; ความพร้อมของแรงงาน

Abstract

This article aimed to study 1) to examine the network issues impacting cooperative education management, 2) develop an effective process for managing the establishment network in worker preparation, and 3) propose policy recommendations to enhance collaboration between enterprises and higher education institutions. The research employs a qualitative approach, employing network management concepts as its fundamental framework. The qualitative research method is applied within two clusters, comprising six Rajamangala University of Technology campuses and several partnering establishments. A purposive sampling technique was used to select a diverse 28 participants, including academic personnel and workplace representatives. Data analysis was conducted through content analysis, resulting in descriptive narratives serving as the primary outcomes.

The research results were found that inconsistent implementation of cooperative education standards is attributed to limited knowledge and comprehension among network partners. Consequently, the study underscores the imperative to effectively address these challenges and develop a robust formation and utilization process for the cooperative education network. The research highlights the crucial role of moral and ethical policies in fostering quality management of the cooperative education network. Both establishments and higher education institutions are encouraged to actively promote and uphold such policies to ensure the successful execution of cooperative education programs.

Keywords: Cooperative Education Network Management; Higher Education Institutions; Labor Capacity; Labor Availability

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออกคนเก่ง คือคนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้านหรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทางและคนมีความสุข การศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการบรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายดังกล่าวสถาบันอุดมศึกษาจึงได้นำแนวนโยบาย และยุทธศาสตร์ภาครัฐเป็นกรอบแนวทางสำหรับการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมที่เน้นหลักทฤษฎีและการเรียนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวคงไม่สามารถใช้เป็นรูปแบบในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ และคุณลักษณะดังกล่าวได้แนวคิดการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 มาตรา 24(3) ที่ระบุว่า การจัดการศึกษาควร “จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ...” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552–2561) ที่มีมาตรการการจัดการศึกษาโดยเน้นการปฏิบัติในสัดส่วนมากกว่าทฤษฎี พัฒนาระบบเตรียมความพร้อม และการแนะแนวการศึกษาและอาชีพให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและสาขาอาชีพต่าง ๆ พัฒนาหลักสูตรฐานวิชาชีพต่อยอดจากการศึกษาภาคบังคับเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีทักษะความรู้ด้านอาชีพ สามารถนำความรู้และทักษะนั้นออกไปประกอบอาชีพได้ รวมทั้งขยายการศึกษาระบบสหกิจศึกษาและการฝึกงานให้มากขึ้น ส่งเสริมการทำงานระหว่างเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ควบคู่กับการทำงาน แผนนโยบายข้างต้นจึงเป็นแนวทางที่สถาบันอุดมศึกษาต่างให้ความสำคัญและนำมาใช้สำหรับการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง โดยเน้นการสร้างประสบการณ์การปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการให้แก่นักศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ตามหลักเรียนรู้จากการทำ (Learning by Doing) เช่น การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การฝึกงาน การออกภาคสนาม การจัดทำโครงงาน ปัจจุบันอีกทางเลือกหนึ่งที่สถาบันอุดมศึกษานำมาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างและพัฒนาคุณภาพบัณฑิตให้มีความพร้อมในการก้าวสู่ระบบการทำงานทันทีหลังสำเร็จการศึกษา (Employability) คือ สหกิจศึกษา (Cooperative Education) ซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาสลับกับการไปหาประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงานจริง ณ สถานประกอบการอย่างมีระบบ ด้วยความร่วมมือจากสถานประกอบการและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นระบบการศึกษาที่ผสมผสานการเรียนกับการปฏิบัติงานจริง (Work Integrated Learning: WIL) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเตรียมความพร้อมของนักศึกษาด้านการพัฒนาอาชีพ (Career Development) และเสริมทักษะและประสบการณ์ให้พร้อมที่จะเข้าสู่ระบบการทำงาน (Employability) มุ่งเพิ่มเติมประสบการณ์ทางด้านวิชาการ วิชาชีพ และการพัฒนาตนเองแก่นักศึกษา เปิดโอกาสให้สถานประกอบการทั้งภาคเอกชนและภาครัฐได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต (สมาคมสหกิจศึกษาไทย, 2552) โดยสะท้อนกลับข้อมูลไปยังสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้ทันสมัยได้มาตรฐาน และตรงความต้องการของตลาดแรงงาน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานประกอบการกับสถาบันอุดมศึกษา อันนำไปสู่ความร่วมมือทางวิชาการต่อไป การดำเนินงานสหกิจศึกษาของสถาบันอุดมศึกษามีกระบวนการสหกิจศึกษาทั้งก่อนระหว่าง และหลังการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา (สมาคมสหกิจศึกษาไทย, 2552)

สำหรับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเป็นมหาวิทยาลัยที่มีการขับเคลื่อนทางด้านการจัดการศึกษาในรูปแบบสหกิจศึกษาทั้ง 9 แห่งด้วยการผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ ในทักษะวิชาชีพ จึงใช้ระบบการจัดการศึกษาในรูปแบบสหกิจศึกษาเป็นหนึ่งในจัดการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่งทั่วประเทศไทยมีการจัดสหกิจศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ ระดับปริญญาตรี มีการเตรียมความพร้อมทางด้านความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพก่อนส่งนักศึกษาเข้าปฏิบัติงานสหกิจศึกษา ณ สถานประกอบการผ่านกลไก กระบวนการที่มีความแตกต่างกัน อันเนื่องจากการก่อกำเนิด

และสภาพความพร้อมของอุปกรณ์การเรียนการสอนที่แตกต่างกันตามบริบทและสภาพการนำเทคโนโลยีมาใช้ ซึ่งรวมถึงขนาดและการได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณและกลยุทธ์ในการจัดการมีความแตกต่างกันทำให้การถ่ายทอดความรู้สำหรับเตรียมรับสภาพการเข้าสู่งานแตกต่างกันด้วย อีกทั้งลักษณะของการจัดการศึกษาในรูปแบบสหกิจศึกษานั้น มีการความสามารถในการจัดเลือกลักษณะภายในที่แตกต่างเช่น การทำแซนวิชโปรแกรมในลักษณะหนา หรือการทำแซนวิชโปรแกรมในลักษณะบางที่มีความต่างกัน ความถี่ในการจัดส่งหรือการควบคุมและเทคนิครวมถึงมีมาตรฐานส่งเสริม จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาสภาพปัญหาข้างต้นยิ่ง

บทความวิจัยนี้นำเสนอสภาพปัญหาด้านเครือข่ายของสถานประกอบการและสถาบันอุดมศึกษาในการจัดการสหกิจศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเครือข่ายสถานประกอบการในการจัดเตรียมความพร้อมของแรงงาน และเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถาบันอุดมศึกษา เพื่อประโยชน์กับสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำกระบวนการเพื่อความร่วมมือของสถานประกอบการในการจัดการสหกิจศึกษาสำหรับการเตรียมความพร้อมของแรงงานไปปรับใช้ได้และเพื่อสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านเครือข่ายในการจัดการสหกิจศึกษาไปปรับใช้เป็นแนวทางกับการจัดการสหกิจศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อระบุสภาพปัญหาด้านเครือข่ายของสถานประกอบการและสถาบันอุดมศึกษาในการจัดการสหกิจศึกษา
2. เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเครือข่ายสถานประกอบการ ในการจัดเตรียมความพร้อมของแรงงาน
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านเครือข่าย และความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถาบันอุดมศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

ในการจัดการเครือข่ายพบแนวคิด วิธีการจัดการเครือข่ายที่มีความหลากหลายและแตกต่างกัน ในที่นี้จะกล่าวถึงกระบวนการจัดการเครือข่ายสหกิจศึกษา ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้มีทักษะประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการจริง เป็นแนวทางในการเพิ่มศักยภาพแก่นักศึกษาดังที่สมาคมสหกิจศึกษาไทย (2552) จากการวิจัยของ เดลอเรนโซ (Delorenzo, 2000) ซึ่งทำการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในรัฐเวอร์จิเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 225 คน ในสาขาวิศวกรรมศาสตร์และวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ พบว่านักศึกษาที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานสหกิจศึกษา มีความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเองเกี่ยวกับอาชีพสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 มากกว่านักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์ปฏิบัติงานสหกิจศึกษาและยังมี

ความพอใจในประสบการณ์การทำงานและเห็นคุณค่าในโอกาสที่ได้ทดลองทำงานจริง มากกว่านักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์สหกิจศึกษา

สหกิจศึกษาได้มีการแพร่ขยายไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จนถึงขั้นสร้างเครือข่ายระดับโลกขึ้นมา คือการจัดตั้งสมาคมสหกิจศึกษาโลก (World Association of Cooperative Education, WACE) มีสำนักงานตั้งอยู่ที่บอสตัน สหรัฐอเมริกา โดยจะจัดให้มีการประชุมระดับโลกทุก 2 ปี มีทั้งการสัมมนา และการอบรม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินงานสหกิจศึกษา การนำเสนอผลงานวิจัยเกี่ยวกับสหกิจศึกษา และการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและองค์กรผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งเป็นการก่อรูปเครือข่าย (Network Forming) จะเห็นได้ว่า การจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพนั้น สมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจถึงขั้นตอน และวงจรชีวิตของเครือข่ายเพราะพัฒนาการของเครือข่ายในแต่ละช่วงเวลานั้น มีความแตกต่างกันตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ดังเช่นในระยะการก่อตัวของเครือข่าย จำเป็นต้องใช้เทคนิคการศึกษาข้อมูลและสถานการณ์ การแสวงหาแนวร่วมเพื่อให้เกิดความรู้และการยอมรับในการพัฒนาเป็นเครือข่ายได้มีการเรียนรู้และการปรับตัว ซึ่งกระบวนการทั้งหมดมีความสำคัญต่อการพัฒนาและการรักษาความเป็นเครือข่ายในระยะยาว

ดังนั้น เพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้เทคนิค เครื่องมือ ความรู้ และวิธีการที่เหมาะสมกับขั้นตอนต่าง ๆ จะกล่าวถึงกระบวนการจัดการเครือข่าย 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การตระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย, ระบบสนับสนุนความสัมพันธ์, การพัฒนาความสัมพันธ์ และการใช้ประโยชน์ และการรักษาความสัมพันธ์และความต่อเนื่อง (พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอุณ), 2547) โดยหลักสำคัญในการจัดการเครือข่ายนั้น สิ่งที่มีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายจะต้องคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) การจัดการเครือข่ายเพื่อให้เกิดความสมดุลต่อกระบวนการเรียนรู้และการเรียนรู้และการจัดการความรู้ที่ต่อเนื่อง 2) การจัดการเครือข่ายเพื่อให้เกิดการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในเครือข่ายและผู้คนในสังคม 3) การจัดการเครือข่ายจะต้องคำนึงถึงบริบทและสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม 4) การจัดการเครือข่าย ที่เน้นการจัดการตัวเองของเครือข่าย เพื่อให้เกิดความยั่งยืน วิธีการจัดการเครือข่ายทั้งหมด เป็นทั้งเทคนิควิธีการปฏิบัติและเครื่องมือในการจัดการ

การดำเนินงานสหกิจศึกษาในต่างประเทศได้พิสูจน์ให้เห็นว่า เป็นการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตอย่างแท้จริงและทำให้ได้ประโยชน์ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและองค์กรผู้ใช้บัณฑิต มีผู้ทำการวิจัยถึงผลของสหกิจศึกษาที่มีต่อการพัฒนานักศึกษา อาทิเช่น ทศนคติเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ซึ่งเฮวอร์ดและฮอร์วาทซ์ (Hayward & Horvath, 2000) ได้ทำการสอบถามนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในประเทศแคนาดา จำนวน 79 คน นักศึกษากลุ่มที่เรียนหลักสูตรสหกิจศึกษาและนักศึกษาที่เรียนหลักสูตรปกติพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรการศึกษาและประสบการณ์การทำงานของนักศึกษา และพบว่า ทศนคติในการประกอบอาชีพของนักศึกษาสหกิจศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีทศนคติที่ดีในการประกอบอาชีพ เช่น การเลือกอาชีพ การปรับปรุงตนเอง

การเผชิญต่อความเสี่ยง และความสามารถในการทำงานหนัก ในด้านความสัมพันธ์ของสหกิจศึกษาที่มีต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพด้วยตนเอง และการควบคุมผลลัพธ์ของการทำงาน

สำหรับประเทศไทยสหกิจศึกษา (Cooperative Education) ได้เริ่มเข้ามาเป็นครั้งแรกในปี 2536 โดยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน เป็นผู้นำระบบสหกิจศึกษาเข้ามาและยังได้บัญญัติศัพท์เป็นคำว่า สหกิจศึกษาขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยในขณะนั้นได้ประกาศนโยบายให้การสนับสนุนด้านงบประมาณแก่สถาบันการศึกษาที่จัดสหกิจศึกษา โดยได้ริเริ่มโครงการพัฒนาสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในลักษณะโครงการนำร่องซึ่งมีสถาบันอุดมศึกษา 17 แห่ง สถานประกอบการ 257 แห่งและนักศึกษา 679 คน เข้าร่วมโครงการ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551) นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาสหกิจศึกษาได้ขยายอย่างรวดเร็วสู่ระดับชาติ โดยรัฐบาลได้ก้าวเข้ามาสนับสนุนผ่านสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาซึ่งได้กำหนดกลยุทธ์มาตรการแผนการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมสำหรับสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษารูปแบบสหกิจศึกษา และได้จัดตั้งเครือข่ายสหกิจศึกษา เพื่อเป็นหน่วยงานส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษารูปแบบสหกิจศึกษาขึ้น 9 เครือข่ายครอบคลุมทุกภูมิภาคส่งผลให้สหกิจศึกษาทวีความสำคัญมากขึ้น จากการสำรวจล่าสุดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2554) ในปี 2553 พบว่ามีสถาบันอุดมศึกษา 97 แห่ง สถานประกอบการจำนวน 10,231 แห่งและนักศึกษาจำนวนกว่า 20,448 คน เข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2551)

ความพร้อมหมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้บรรลุผล ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดความพร้อมประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคม ศิริประภา พรหมมา และมนตรี โสคติยานุรักษ์ (2565) กล่าวถึงความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในบริบทของความร่วมมือเพื่อผลิตและพัฒนาแรงงาน ระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษากับภาคอุตสาหกรรม โดยพบองค์ประกอบสำคัญในรูปแบบปรีซีเอ็ม 5 ด้าน กล่าวคือ องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี คือองค์ประกอบด้านทัศนคติต่อการดำเนินความร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ มีนักทฤษฎี ได้ตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับความพร้อม อาทิเช่น ลินด์แกรนด์ (Lindgren, 1962) ได้เสนอแนวทฤษฎีของความพร้อม ในการเข้าไปศึกษาในโรงเรียน นักเรียนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนวิชาต่าง ๆ อาทิเช่น นักเรียนที่จะเรียนวิชาเรขาคณิต จำเป็นต้องเรียนวิชาพีชคณิตมาก่อน นักจิตวิทยามีความเห็นว่า ความพร้อมเป็นเรื่องของประสบการณ์ที่ซับซ้อนมาก ไม่เพียงแต่ความพร้อมเป็นเรื่องของประสบการณ์ที่มีอยู่ในเฉพาะโรงเรียนเท่านั้น แต่ความพร้อมยังรวมถึง เรื่องของการมีเจตคติ มีศีลธรรม มีความชอบธรรม และความรับผิดชอบ ตลอดจนจนถึงสติปัญญา ความสามารถ และมีสุขภาพจิตที่ดีด้วย ซึ่งองค์ประกอบของความพร้อมดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญของผู้เรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ธอร์นไคด์ (Thorndike, 1913) ได้กล่าวถึง กฎเกี่ยวกับความพร้อม (The Law of Readiness) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1. ขณะที่หน่วยปฏิบัติการพร้อมที่จะปฏิบัตินั้น ต้องเกิดจากความพึงพอใจ 2. การปฏิบัติของหน่วยปฏิบัติการ ต้องไม่เป็นการสร้างความรำคาญยุ่งยากใจ 3. ถ้า

หน่วยงานไม่มีความพร้อมที่จะปฏิบัติ แต่โดนยึดเยียด หรือบีบบังคับ การปฏิบัตินั้น ๆ ก็จะเป็นสาเหตุให้เกิดความรำคาญยุ่งยากใจได้ ดลีน กิจสมัย (2548) ได้ให้ความหมายว่าความพร้อมเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สนับสนุนบุคลากรให้สามารถทำกิจกรรมบางสิ่งบางอย่างต่อไปได้ จิตรา วสุวานิช (2548) ได้ให้ความหมายว่า คนทำอะไรได้ดี หรือไม่ต้องมีความพร้อมความพร้อมที่เกิดขึ้น จะต้องขึ้นอยู่กับความตื่นตัวทางจิตใจ ความพร้อมทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ และสังคม และความพร้อมด้านวุฒิภาวะ โดยประทวน กลิ่นพินิจ (2551) กล่าวว่าความพร้อม คือความสามารถในการดำเนินกิจกรรมของบุคคล ซึ่งเกิดจากวุฒิภาวะ เป็นการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ หรือเกิดจากการเรียนรู้ ฝึกฝนซึ่งโดยนัยยะของความหมายจากความพร้อมที่นักวิชาการหลายท่านได้สรุปไว้นั้น ผู้วิจัย สรุปได้ว่า ความพร้อมหมายถึง สภาวะของบุคคลที่มีความสมบูรณ์ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความคิด เพื่อเตรียมรับหรือตอบสนองกิจกรรมใด ๆ ที่จะดำเนินการเพื่อให้เกิดบรรลุผลสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพ ตามความมุ่งหวัง

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

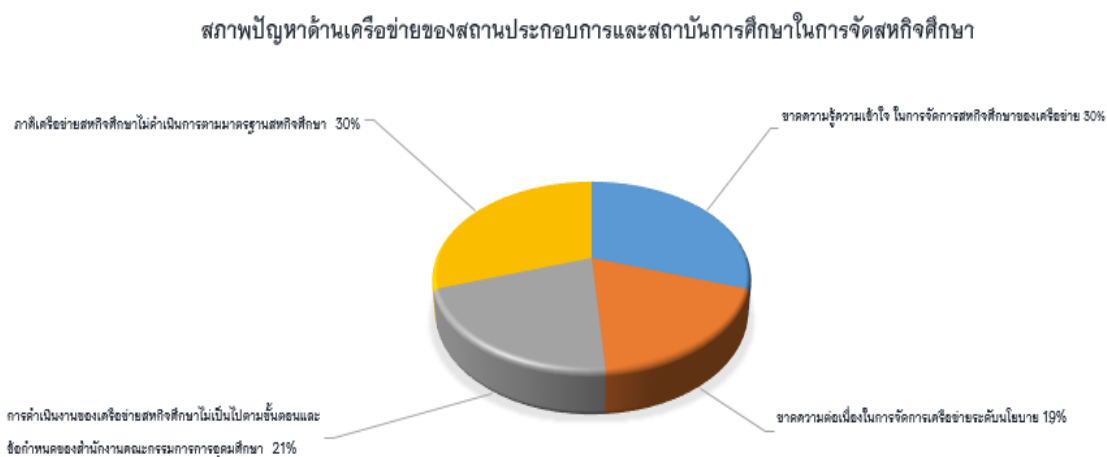
ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัยประกอบด้วยสองกลุ่มพื้นที่ คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 6 แห่ง และสถานประกอบการ กลุ่มตัวอย่างคือ บุคลากรในสถาบันการศึกษา และบุคลากรในสถานประกอบการ จำนวน 28 คน เป็นการศึกษาแบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Research) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกที่ครอบคลุมเนื้อหา และตรงกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยมากที่สุด ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้ประเด็นการสนทนาตามกรอบแนวคิดของการวิจัย 14 ประเด็น รวบรวมข้อมูลโดยนายณัฏฐ์ ตั้งปรีชาพาณิชย์ ระหว่างเดือน มีนาคม ถึงเดือน มิถุนายน พ.ศ. 2566 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์แบบแก่นสาระ (Thematic Analysis)

ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูล จากผู้เข้ารับการสัมภาษณ์ทั้งหมดแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วางไว้โดยเครื่องมือที่ใช้มีการสร้างกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหาจากทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผ่านการสังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาด้านเครือข่ายของสถานประกอบการและสถาบันอุดมศึกษา ในการจัดการสหกิจศึกษานั้นขาดความต่อเนื่องในการจัดการเครือข่ายระดับนโยบาย อยู่ถึงร้อยละ 19 มีการดำเนินงานของเครือข่ายสหกิจศึกษาที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอนและข้อกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาอยู่ถึงร้อยละ 21 อีกทั้งมีสภาพปัญหาการขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการสหกิจศึกษาของเครือข่าย ตลอดจนภาคีเครือข่ายสหกิจศึกษาไม่ดำเนินการตามมาตรฐาน สหกิจศึกษาถึงร้อยละ 30 จึงสรุปได้ว่ามีปัญหาการไม่ดำเนินการตามมาตรฐานสหกิจศึกษา เพราะภาคีเครือข่ายต่างขาดความรู้ ความเข้าใจ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 สภาพปัญหาด้านเครือข่ายของสถานประกอบการ และสถาบันการศึกษาในการจัดสหกิจศึกษา

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ในการพัฒนากระบวนการจัดการเครือข่ายสถานประกอบการในการจัดเตรียมความพร้อมของแรงงาน จำเป็นต้องมีการจัดกิจกรรม การรักษาความสัมพันธ์ การจูงใจ การสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อการธำรงรักษาเครือข่ายตลอดถึงการพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่อยู่ถึงร้อยละ 20 โดยการจัดระบบบริหารเครือข่าย จำเป็นต้องจัดบทบาทหน้าที่ให้สมาชิกเครือข่าย จัดระบบติดต่อสื่อสาร และระบบสารสนเทศเพิ่มขึ้น รวมถึงจัดการเรียนรู้ร่วมกันซึ่งคงความจำเป็นอยู่ถึงร้อยละ 24 ตลอดถึงขั้นตอนการก่อรูปเครือข่ายและการใช้ประโยชน์เครือข่าย ซึ่งรัฐบาลต้องมีส่วนในการเข้าไปให้การส่งเสริมและสนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการจัดการเครือข่ายสหกิจศึกษา อีกทั้งควรจัดเวทีกลางสำหรับประสานงานแลกเปลี่ยนทรัพยากร เพื่อการพัฒนาความรู้ สร้างความเข้มแข็งถึงร้อยละ 28

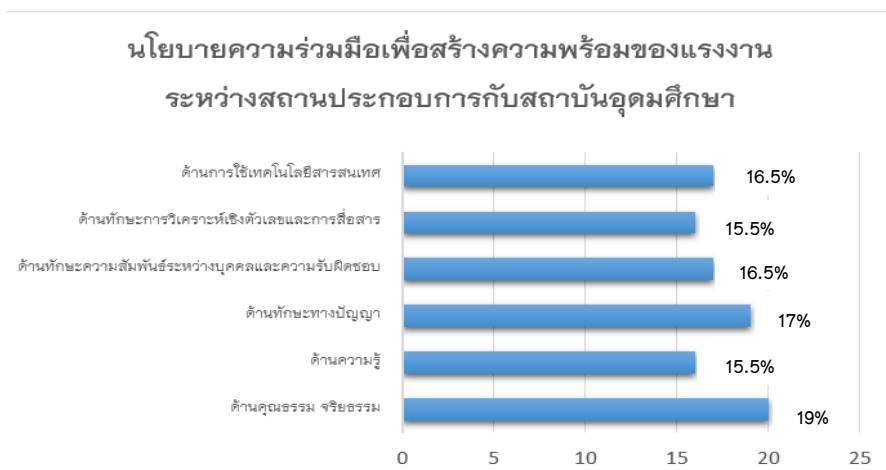
จึงสามารถสรุปได้ว่า เครือข่ายควรพัฒนากระบวนการก่อรูปและการใช้ประโยชน์เครือข่ายสหกิจศึกษา ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การพัฒนากระบวนการจัดการเครือข่ายสถานประกอบการ ในการจัดเตรียมความพร้อมของแรงงาน

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ในข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านเครือข่าย และความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการ กับสถาบันอุดมศึกษา การสร้างความพร้อมของแรงงานเป็นส่วนสำคัญต่อวัตถุประสงค์ของการจัดการเครือข่ายสหกิจศึกษาในสถานประกอบการ และสถาบันอุดมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ด้วยแรงงานคือกลไกสำคัญให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการดำเนินงาน จากการวิจัยพบว่า ควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของแรงงานทางด้านความรู้ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข และการสื่อสาร ร้อยละ 15.5 ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ กับด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ร้อยละ 16.5 ซึ่ง ด้านทักษะทางปัญญา ควรให้การส่งเสริมและสนับสนุน ร้อยละ 17 ที่สำคัญที่สุดคือ ด้านคุณธรรม จริยธรรมของแรงงานที่สถานประกอบการกับสถาบันอุดมศึกษาต่างเน้นและให้ความสำคัญที่ร้อยละ 19

จึงสรุปได้ว่า นโยบายความร่วมมือเพื่อสร้างความพร้อมของแรงงาน ระหว่างสถานประกอบการ กับสถาบันอุดมศึกษามีความจำเป็นและสำคัญยิ่งที่รัฐบาลจำเป็นต้องมีมาตรการและผลักดันนโยบายทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้สถานประกอบการและสถาบันอุดมศึกษาดำเนินการ เพื่อการจัดการเครือข่ายสหกิจศึกษาที่มีคุณภาพ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 นโยบายความร่วมมือ เพื่อสร้างความพร้อมของแรงงาน ระหว่างสถานประกอบการกับสถาบันอุดมศึกษา

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพปัญหาด้านเครือข่ายของสถานประกอบการและสถาบันอุดมศึกษาในการจัดการสหกิจศึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการสหกิจศึกษาของเครือข่าย ,ขาดความต่อเนื่องในการจัดการเครือข่ายระดับนโยบาย ,การดำเนินงานของเครือข่ายสหกิจศึกษาไม่เป็นไปตามขั้นตอนและข้อกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และภาคีเครือข่ายสหกิจศึกษาไม่ดำเนินการตามมาตรฐานสหกิจศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เมื่อภาครัฐให้การส่งเสริมเครือข่ายสหกิจศึกษาให้เกิดความรู้และความเข้าใจ มาตรฐานสหกิจศึกษาจึงเป็นเครื่องมือเพื่อจัดการกับสภาพปัญหาที่สำคัญ การสร้างความเข้มแข็งและคลี่คลายปัญหาเครือข่ายจากความรู้ ความเข้าใจในการจัดการสหกิจศึกษาของเครือข่าย สอดคล้องกับ แนวคิดของ ฌ็องโซ่ อังรี (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการรับนักศึกษาเข้าปฏิบัติงานสหกิจศึกษาตามแนวความคิดของสถานประกอบการ: กรณีศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่กล่าวว่า การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการสหกิจศึกษา ยังไม่เข้าใจระบบสหกิจศึกษาอย่างแท้จริง อาจารย์นิเทศส่วนใหญ่ยังไม่ผ่านการอบรมหลักสูตร “อาจารย์นิเทศสหกิจศึกษา” ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ดังนั้นในความสัมพันธ์ระหว่างกันในการจัดการเตรียมความพร้อมแรงงานสหกิจศึกษา แสดงออกมาซึ่งผลกระทบในปัญหาการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายสหกิจศึกษา การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเครือข่าย และการส่งผ่านข้อมูลที่ดำเนินการ การวางแผนเตรียมงานร่วมกัน ได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกัน การลดผลกระทบจากปัญหาการดำเนินงานภาคีเครือข่ายเชิงนโยบายจึงส่งผลที่ดีในความร่วมมือและได้ผลลัพธ์ของแรงงานสมรรถนะที่มีคุณค่า

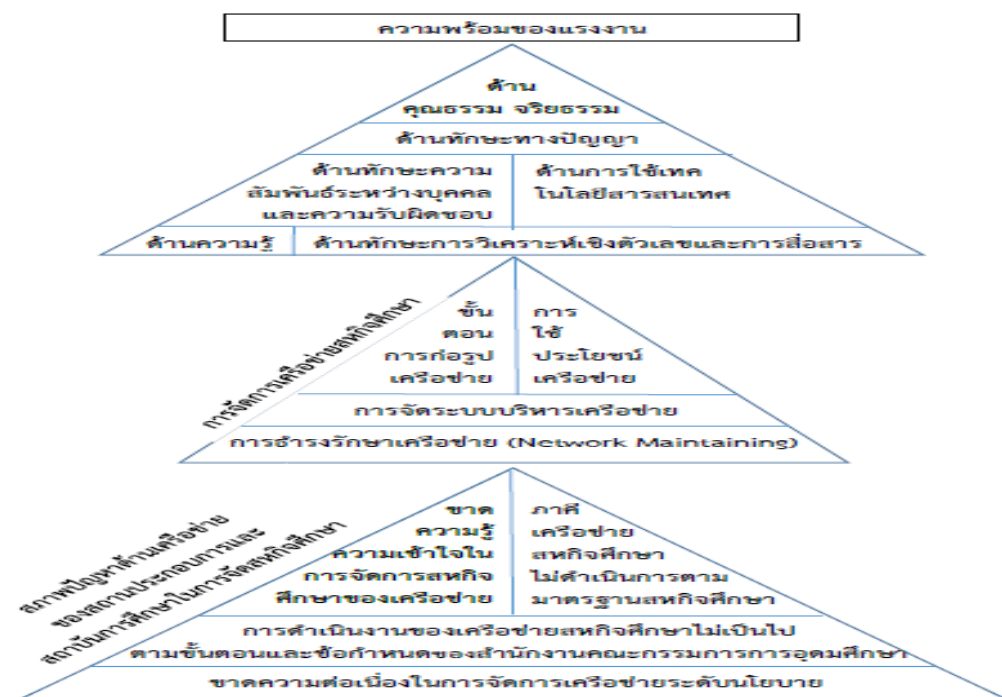
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การพัฒนากระบวนการจัดการเครือข่ายสถานประกอบการในการจัดเตรียมความพร้อมของแรงงานต้องประกอบด้วยขั้นตอนการก่อรูปเครือข่าย, การจัดระบบบริหารเครือข่าย, การใช้ประโยชน์เครือข่าย และการธำรงรักษาเครือข่าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการก่อตั้งเครือข่ายสหกิจศึกษา 9 เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยนโยบายรัฐบาล ต่อมาผู้บริหารต่างให้การสนับสนุนและพัฒนาความรู้ให้คณาจารย์ ผู้ปฏิบัติงานสหกิจศึกษา ส่งผลให้เกิดการก่อรูปเครือข่ายสหกิจศึกษาขึ้นและดำเนินงานมาจนถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ที่กล่าวว่าการจัดกิจกรรมร่วมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จะรักษาเครือข่ายซึ่งสามารถทำได้ด้วยกำหนดโครงสร้างของกิจกรรมอย่างชัดเจน ทั้งในแง่ของเวลา ความถี่และการจัดกิจกรรมที่มีความน่าสนใจเพียงพอที่จะดึงดูดสมาชิกให้เข้าร่วม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถาบันอุดมศึกษาสามารถสร้างให้เกิดความพร้อมของแรงงาน ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการเครือข่ายสหกิจศึกษาในสถานประกอบการและสถาบันอุดมศึกษาเพราะแรงงานคือกลไกสำคัญ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน

องค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องสำหรับนโยบาย ประกอบด้วย ด้านคุณธรรม จริยธรรม, ด้านความรู้, ด้านทักษะทางปัญญา, ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ, ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการสื่อสาร และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติดีทั้งกาย วาจา ใจ มีความพอเพียง มีวินัยเจตคติที่เหมาะสม มีจิตสาธารณะ เสียสละ และช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อมีโอกาสการดำเนินชีวิตที่ดี สอดคล้องกับ แนวคิดของ ฌูซซา อังรังโชติ และคณะ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการรับนักศึกษาเข้าปฏิบัติงานสหกิจศึกษาตามแนวความคิดของสถานประกอบการ :กรณีศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่กล่าวว่า การอบรมเตรียมความพร้อมให้แก่ศึกษาก่อนออกไปปฏิบัติงานสหกิจศึกษา ณ สถานประกอบการ นั้นแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ในส่วนที่ 3 เป็นการอบรมทักษะที่ทำให้เกิดความพร้อมในการปฏิบัติงาน คณะดำเนินการจัดการอบรมในหัวข้อต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานและการใช้ชีวิต คุณธรรม จริยธรรมกับการทำงาน เป็นหนึ่งในหัวข้อดังกล่าวที่สำคัญ ควรเตรียมความพร้อมแก่นักศึกษา โดยการ สอน อบรมทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน ทั้งด้านความรู้ และทักษะในวิชาชีพ การพัฒนาบุคลิกภาพ สิ่งที่จะช่วยเสริมให้นักศึกษาสหกิจศึกษาประสบความสำเร็จในการฝึกสหกิจศึกษา และมีความพร้อมในการทำงานในอนาคต ได้แก่ การเรียนรู้ในการปรับตัว เพื่อทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และประสบการณ์ปฏิบัติงานสหกิจศึกษา สร้างการติดต่อสื่อสารในระหว่างการทำงาน นักศึกษาสหกิจศึกษาเกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้แทนสหกิจศึกษา เพื่อนร่วมงาน มีความ รับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อองค์กร ความสามารถในการประยุกต์ความรู้สู่การใช้ประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุปผา ภิกขุ และคณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของ นักศึกษาสหกิจศึกษาของสถานประกอบการ ที่เข้าร่วมสหกิจศึกษา ที่กล่าวว่า นักศึกษาสหกิจศึกษามี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้ความรู้สู่การปฏิบัติได้ ทักษะ ในการตัดสินใจ และทักษะในการแก้ปัญหา มีความสามารถในการศึกษาวิเคราะห์และนำเสนอ สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการสืบค้น สื่อสาร ได้อย่างเหมาะสม สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ท้นต่อความก้าวหน้าของสถานการณ์ปัจจุบัน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การวิจัยผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประเด็นสำคัญในการเตรียมความพร้อมของแรงงานตามเป้าประสงค์เชิงสมรรถนะด้านแรงงานที่สถาบันการศึกษาและสถานประกอบการต้องการ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แนวทางการจัดการเครือข่ายสหกิจศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา
เพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงาน

แรงงานจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ผ่านการจัดการเครือข่ายในสภาพความเข้มแข็งทางความรู้ ความเข้าใจ มาตรฐาน ขั้นตอนการก่อรูปเครือข่ายซึ่งมีการใช้ประโยชน์เครือข่ายมีกลไกการส่งเสริมและผลักดันจากรัฐบาลในการบังคับใช้มาตรฐานสหกิจศึกษา

สรุป

การจัดการเครือข่ายสหกิจศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานสามารถระบุสภาพปัญหาด้านเครือข่ายที่สำคัญคือการดำเนินการเครือข่ายขาดความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานสหกิจศึกษา ซึ่งหากต้องการพัฒนาภาคีเครือข่ายสถานประกอบการต้องให้ความสำคัญในกระบวนการก่อรูปและการใช้ประโยชน์เครือข่ายสหกิจศึกษา โดยที่ภาครัฐควรกำหนดแนวนโยบายทางคุณธรรม จริยธรรม และการบังคับใช้มาตรฐานสหกิจศึกษา เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเครือข่ายสหกิจศึกษาให้มีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสถานประกอบการและสถาบันอุดมศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า มีปัญหาการไม่ดำเนินการตามมาตรฐานสหกิจศึกษา เพราะภาคีเครือข่ายต่างขาดความรู้ ความเข้าใจ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ เครือข่ายสหกิจศึกษาและภาคีเครือข่ายสหกิจศึกษาควรมีการตกลงในการนำมาตรฐานสหกิจศึกษามาใช้ร่วมกัน โดยจัดทำเป็นข้อตกลงทางความร่วมมือระหว่างกัน โดยรัฐบาลควรให้การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ อาทิเช่น การจัดโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า เครือข่ายควรพัฒนากระบวนการก่อรูปและการใช้ประโยชน์ เครือข่ายสหกิจศึกษา ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ เครือข่ายสหกิจศึกษาควรจัดข้อเสนอให้รัฐบาลเข้ามาสนับสนุนเงินงบประมาณการจัดทำระบบฐานข้อมูลกลางเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย สถานประกอบการ เพื่อแบ่งปัน แลกเปลี่ยนทรัพยากร ความรู้และสร้างความเข้มแข็งร่วมกัน

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า สถานประกอบการและสถาบันอุดมศึกษาต้องผลักดันนโยบายทางคุณธรรม จริยธรรม เพื่อการจัดการเครือข่ายสหกิจศึกษาที่มีคุณภาพ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ เครือข่ายสหกิจศึกษา และภาคีเครือข่ายสถานประกอบการ ควรจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและงบประมาณในการให้ภาครัฐเข้าช่วยเหลือและจัดเป็นนโยบายทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ระดับชาติ ซึ่งรัฐบาลอาจเสนอต่อสภานิติบัญญัติเพื่อตราเป็นพระราชบัญญัติทางจริยธรรม ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเครือข่ายสหกิจศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของแรงงานที่สำคัญ คือ แรงงานควรมีความพร้อมด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะทางปัญญา ทักษะความสำคัญระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ตลอดจนความพร้อมด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้และทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการสื่อสาร ที่ต้องผ่านการจัดการเครือข่ายให้มีการก่อรูปและใช้ประโยชน์จากการจัดระบบบริหารเครือข่ายและการดำรงเครือข่ายที่เข้มแข็ง ภายใต้การจัดการความรู้เครือข่ายที่มีมาตรฐานสหกิจศึกษา ตลอดจนข้อกำหนดขั้นตอนและความต่อเนื่องระดับนโยบายประเทศ ซึ่งเครือข่ายสหกิจศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเครือข่ายของตน โดยควรให้ความสำคัญกับประเด็นด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นอันดับหนึ่ง สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานในรูปแบบของ CWIE Platform หรือ การจัดสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education : CWIE) เพื่อยกระดับการจัดการเครือข่ายสหกิจศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทยให้มีความเข้มแข็งและสามารถเตรียมความพร้อมของแรงงานไทยเพื่อการแข่งขันในระดับสากลได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *จอมปราชญ์นักการศึกษา: สังเคราะห์ วิเคราะห์ และประยุกต์แนวพระราชดำริด้านการศึกษาและพัฒนาคน*. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธา.
- จิตรา วสุวานิช. (2548). *สุขภาพจิตและการปรับอารมณ์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ณัฐชา อารังโชติ และคณะ. (2555). *ปัญหาและอุปสรรคในการรับนักศึกษาเข้าปฏิบัติงานสหกิจศึกษาตามแนวความคิดของสถานประกอบการ: กรณีศึกษาคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร* (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ดลีน กิจสมัย. (2548). *ความพร้อมในการเข้าสู่การประกันสังคมของแรงงานนอกระบบ: กรณีศึกษาคนขับรถแท็กซี่ในกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- บุปผา ภิภพ และคณะ. (2559). คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของนักศึกษาสหกิจศึกษาของสถานประกอบการที่เข้าร่วมสหกิจศึกษา. *วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 10(1), 74-85.
- ประทวน กลิ่นพินิจ. (2551). *ความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของเทศบาลตำบลในจังหวัดอุดรดิตรถ์*. ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตรถ์.
- พระมหาสุทิตย อากาศโร (อบอูน). (2547). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- ริประภา พรหมมา และมนตรี โสคติยานุรักษ์. (2565). ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในบริบทของความร่วมมือเพื่อผลิตและพัฒนาแรงงาน. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(6), 239-254.
- วิจิต นันทสุรธณ และจำนงค์ แรกพินิจ. (2545). *บทบาทของชุมชนกับการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สมาคมสหกิจศึกษาไทย. (2552). *มาตรฐานและการประกันคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นครราชสีมา: สมาคมสหกิจศึกษาไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *บทบาทของชุมชนกับการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). *แผนการดำเนินงานส่งเสริมสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2555*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แปลน พรินตติ้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). *แผนการดำเนินการส่งเสริมสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2556-2558*. กรุงเทพฯ: พิมพ์รุ่ง.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2552–2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

DeLorenzo, D. R. (2000). The relationship of cooperative education exposure to career decision–making self–efficacy and career locus of control. *Journal of Cooperative Education*, 35, 15–24.

Hayward, C. and. Horvath. P. (2000). The effect of cooperative education on occupational beliefs. *Journal of Cooperative Education*, 35(1), 7–14

Lindgren, B.W. (1962). *Statistical Theory*. New York: Chapman and Hall.

Thorndike, E.L. (1913). *Education Psychology Briefer Course*. New York: Routledge.